

EU:s jämställdhetspolitik

En tredjedel av kvinnorna i EU har inte ett eget jobb att gå till, det könsbaserade våldet är vanligt förekommande och på många håll i Europa syns en mycket allvarlig tillbakagång på jämställdhetsområdet, däribland inom sexuell och reproduktiv hälsa. Med dagens takt kommer det att ta minst 60 år innan jämställdhet uppnås i Europa. Europeiska jämställdhetsinstitutets jämställdhetsindex 2022 visar att situationen förbättras, men med snigelfart. Under 2022 har jämställdhetsindex dock noterat en tillbakagång i jämställdheten inom flera kärnområden. Den visar bland annat att kvinnors deltagande i arbetslivet minskade och tyder på att kvinnor arbetar färre år, vilket utgör ett hinder för karriär och en god pension. Enligt mätningen är Sverige, Danmark och Nederländerna de mest jämställda EU-länderna. I botten på skalan återfinns Grekland, Ungern och Rumänien.

De viktigaste prioriteringarna för Socialdemokraterna under mandatperioden 2019–2024 har varit en jämställd EU-kommission, en jämställdhetsstrategi för EU, kvinnors rätt till ett arbete, att sätta stopp för mäns våld mot kvinnor, skydda aborträtten, stärka sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, sprida den svenska sexköpslagen och kräva en jämställd klimatomställning. Men för att få till en mer jämställd arbetsmarknad och jämställda löner är den nationella politiken i varje medlemsland viktigast.

EU:s arbete för att främja jämställdhet

Främjandet av jämställdhet mellan kvinnor och män är något som är inskrivet i EU-fördragen. Idag har vi både en jämställd EU-kommission och en jämställdhetsstrategi för EU. EU:s jämställdhetsstrategi beskriver de politiska mål och åtgärder som ska ge konkreta resultat på vägen mot ett jämställt EU till 2025. De viktigaste målen är att stoppa könsrelaterat våld och könsstereotyper, minska klyftorna på arbetsmarknaden, uppnå jämlikt deltagande i alla delar av ekonomin, åtgärda skillnaderna i lön och pension mellan könen, minska könsskillnaderna inom omsorg och vård av barn och äldre samt uppnå en jämn könsfördelning i beslutsfattandet och politiken. Strategin har bland annat lett till:

- bindande åtgärder för insyn i lönesättningen, även kallat lönetransparens,
- förslag till ett direktiv för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet,
- ett direktiv om en jämnare könsfördelning i styrelserna för de största börsnoterade företagen i EU.

Jämställdhet på arbetsmarknaden inom EU

Principen om att kvinnor och män ska ha lika lön för lika arbete slogs fast i EU:s fördrag redan 1957. Dessutom har EU möjlighet att agera inom det bredare området ”lika möjligheter och likabehandling i arbetslivet” och i detta sammanhang är det till exempel tillåtet med positiv särbehandling av kvinnor.

EU kan också anta lagstiftning för att bekämpa alla former av diskriminering, inklusive könsdiskriminering. Som en del av jämställdhetsstrategin antog Europaparlamentet och ministerrådet år 2023 bindande åtgärder för insyn i lönesättningen, som syftar till att stärka principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete.

Aborträtten, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Trots att alla EU:s kvinnor har rätt till sina sexuella och reproduktiva rättigheter är skillnaderna stora mellan medlemsstaterna. Tillgången till preventivmedel och rätten till abort är helt avgörande för att dessa rättigheter ska kunna beaktas. Rätten till sexuell och reproduktiv hälsa är en grundläggande demokratisk rättighet men i flera medlemsländer går utvecklingen åt fel håll.

Stärkt jämställdhetsperspektiv på fler politikområden

Jämställdhetsintegrering handlar om att systematiskt inkludera ett genusperspektiv i alla delar av policyutformningen på EU:s samtliga politikområden. Det kan handla om att jämställdhetsarbetet ska genomsyra EU:s budget men också i arbetet med den gröna omställningen och med digitaliseringen.

Våld mot kvinnor

Varje vecka mördas omkring 50 kvinnor i EU och var tredje kvinna har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Sedan pandemin bedöms våldet ha förvärrats och det kostar upp emot 83 miljarder euro varje år. Under 2022 lade EU-kommissionen fram ett förslag till direktiv om att EU-länderna aktivt ska bekämpa mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Bland annat vill kommissionen att sex utan samtycke ska klassas som våldtäkt, att könsstympning blir straffbart i samtliga EU-länder och stoppa trakasserier på nätet.

Feministisk utrikespolitik

Den svenska socialdemokratiska regeringen var drivande för att EU skulle anta en feministisk utrikespolitik. Europaparlamentet har ställt sig bakom en resolution som kräver att EU har en större inriktning på jämställdhet i sin utrikes- och säkerhetspolitik. Man betonar att medlemsländerna ska inspireras av den tidigare svenska feministiska utrikespolitiken och i större utsträckning prioritera kvinnors och flickors rättigheter.

Konflikt

När det gäller frågor om att stärka aborträttigheter och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter röstar Sverigedemokraterna och ibland även Kristdemokraterna emot. Det samma gäller frågor om kvotering i bolagsstyrelser och att jämställdhetsintegrera EU:s budget, där även Moderaterna röstar mot.

Sverigedemokraterna tar tydligt avstånd från EU:s feministiska utrikespolitik som de kallar ”radikalfeministisk”. Sverigedemokraterna var det enda svenska parti i Europaparlamentet som röstade emot EU:s handlingsplan för jämställdhet i biståndet.

Frågor att diskutera:

- Är det viktigt att EU arbetar med jämställdhetsfrågor?
- Hur påverkar EU:s arbete i jämställdhetsfrågor oss i Sverige?
- Är det bra att EU inför lagar på jämställdhetsområdet som vi i Sverige inte har? Till exempel kvoterade bolagsstyrelser.
- Vad kan EU göra för att få fler kvinnor i arbete?

Här finns mer att läsa:

Faktablad om Europeiska unionen, ”Jämställdhet”:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/59/equality-between-men-and-women>

Jämställdhetsmyndigheten, ”Långsam utveckling av jämställdheten i EU”:

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/nyheter/langsam-utveckling-av-jamstalldheten-i-eu/>